

Äldre har aldrig varit yngre – allt fler kan och vill arbeta längre

Kommentarer av Lisa Laun, IFAU
ILERA-seminarium, 2021-01-26

Slutbetänkande från Delegationen för senior arbetskraft

- Imponerande arbete!
- Värdefull, aktuell bild över den samlade kunskapen på området
- Landar i en helhetsbild med brett stöd i forskning
- Intressanta och konkreta policy-förslag om vägen framåt
- Slutsatserna ligger helt i linje med mina egna uppfattningar

Mycket att glädjas åt!

- Äldres hälsa har förbättrats avsevärt i många olika dimensioner
- Arbetsmiljön har förbättrats, utbildningsnivån ökat
- Arbetskraftsdeltagandet under 65 år har ökat betydligt och är högst i Europa, särskilt högt bland kvinnor
- Många institutionella hinder för ett förlängt arbetsliv är undanröjda: sjukersättning, ålderspension, åldersgränser mm.
- Dessutom ger slutbetänkandet stöd för att äldre *vill* och *kan* jobba!

...men utmaningar kvarstår!

- Fortsatt stark norm kring pensionering vid 65
- Även om det har ökat är arbetskraftsdeltagandet över 65 år relativt lågt
- Risk för låga pensioner när arbetslivet inte förlängs i takt med livslängden
- Ett längre arbetsliv centralt för att bibehålla nivån på välfärdstjänster
- Arbetskraftsbrist i många yrken skulle lindras av fler äldre

Äldre *vill* och *kan* arbeta, men *får* de?

- ”*Delegationen kan konstatera att det fortfarande tycks vara alltför få som ser det positiva i att fler seniorer fortsätter arbeta*” (s. 209)
- Diskursen kan upplevas som hotfull för de som inte vill eller kan
- Ålderism bland arbetsgivare, chefer, rekryterare, medarbetare m.fl.
- *Nudging* mot 65 som normal pensionsålder i lagar, regler och avtal
- Varför handlar det alltid om de som *inte vill* och *inte kan*? Behöver handla om de som *vill* och *kan*!
- Mål bör vara större *spridning* och *flexibilitet* i när man lämnar arbetslivet

Alla tjänar på att fler arbetar längre!

”Delegationen anser att frågan om ett längre arbetsliv bör ses som ett gemensamt intresse och ansvar för enskilda och samhället i stort. Det finns ingen motsättning mellan att de som å ena sidan kan och vill arbeta längre får möjlighet att göra det, och de som inte har förutsättningar att arbeta i högre åldrar. Tvärtom har alla att vinna på att fler arbetar längre. Ingen förlorar på en utveckling där fler bidrar med skatteintäkter för att finansiera det gemensamma. Om fler arbetar bidrar det till en bättre välfärd för alla.” (s. 210-211)

Förslag 1: Seniorers kunskaper och erfarenheter behöver bättre tillvaratas

- Attityder hos arbetsgivare: partsråd för längre arbetsliv
- Staten som arbetsgivare bör leda utvecklingen
- Effektiviteten i DO:s tillsyn bör öka, ålderism motverkas
- Representationen av seniorer bör öka, t ex i riksdag och media
- Åldersmetvetet ledarskap bland arbetsgivare och chefer
- HR-rutiner som stödjer senareläggning av pensionering
- En god arbetsmiljö genom hela livet
- Ökad flexibilitet i slutet av arbetslivet

Förslag 2: Ett längre arbetsliv förutsätter livslångt lärande

- Kompetensutveckling genom hela arbetslivet gemensamt ansvar för staten och arbetsmarknadens parter
- Åldersgränser i studiestödssystemet kopplas till riktåldern för pension
- Utbudet av kurser anpassas till arbetsmarknadens och arbetstagarnas behov

Förslag 3: Åldersgränser, regler och lagar påverkar arbetslivets längd

- Samordnad höjning av pensionsrelaterade åldersgränser i allmänna system och i kollektivavtal
- Utformningen av tjänstepensionerna bidrar inte alltid till ett längre arbetsliv
- Översyn av skattelagstiftningen för att främja fortsatt arbete

Förslag 4: Långsiktiga & uthålliga kunskaps- höjande & attitydpåverkande åtgärder

- Fast funktion
- Huvuduppdrag påverka beteenden genom att samla och sprida kunskap
- Undersöka förekomst av *nudging* att gå i tidig pension
- Uppföljning av utvecklingen av seniorers arbetskraftsdeltagande
- Information om privatekonomiska konsekvenser av att arbeta längre
- Forskningsinsatser

Sammanfattande ord

- Dags att ta tag i förlegade föreställningar om äldre arbetskraft
- Hur kan *du*, som kollega, anhörig, arbetsgivare, politiker, bidra till ett längre arbetsliv för fler?
- Alla tjänar på större spridning i utträdet från arbetslivet